

ПРОСОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ УІНСТОНА ЧЕРЧІЛЛЯ

Гавриленко В.М., Титарова Д.Ю.

*Національний технічний університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

lera.aveo@gmail.com

The paper presents the results of research touching upon prosodic characteristics of Winston Churchill's political speeches. The particular features being investigated are the peculiarities of pitch fluctuation as well as different types of logical stressing. The interest to this topic is based on the popularity of Winston Churchill as a politician along with the desire to define which features of his linguistic persona served as the basis for his popularity.

Key words: pitch, emphatic stress, prosodic means, extralinguistic peculiarities.

Перша світова війна спровокувала стрімкий розвиток геополітичних процесів, результатом яких стало не лише отримання незалежності рядом країн та утворення нових політичних союзів, але й поява нових гравців на міжнародній політичній арені. Це сформувало передумови для проведення досліджень особливостей політичного дискурсу, його лінгвістичних та екстралінгвістичних аспектів. Першими мовознавцями, які працювали саме у галузі політичної лінгвістики, були Уолтер Ліппманн, Пол Лазарсфельд та Гарольд Лассвелл [1, с. 248–249].

Метою нашого дослідження стало встановлення специфічних ознак просодичного оформлення промов Уінстона Черчілля та визначення їхньої ролі при передачі інтенцій мовця. Наш вибір зумовлений значною популярністю персоналії політика, а також впливом, який його промови і робота в цілому мали на повоєнний світ.

Матеріалом дослідження слугували 3 промови: «Blood, Toil, Tears and Sweat», «House of Many Mansions» та «Their finest hour» у вигляді надрукованих текстів та аудіозаписів [5–10].

В основі політичної комунікації знаходиться ораторський інструментарій, визначальною частиною якого є інтонаційне оформлення. Інтонаційні особливості мовлення, його мелодичне та ритмічне забарвлення у першу чергу сприяють ефективній (або неефективній) реалізації політичного дискурсу [2]. Згідно з А.А. Калитою, системи інтонації охоплює такі компоненти: 1) мелодика мовлення, 2) фразовий наголос, 3) ритм, 4) гучність, 5) темп і паузація, 6) тембр [3, с. 96-97].

Аудитивний аналіз публічних політичних промов Черчілля засвідчив, що термінальним тоном, характерним для виступів такого жанру, є спадний. Проте окрім цього, у мовленні політика наявні ті тони, які надають його промова емоційного забарвлення. Так, наприклад, ключова фраза виступу «*Blood, Toil, Tears and Sweat*» набуває емпатичного інтонаційного оформлення за рахунок виділення слова *nothing* високим спадним тоном широкого діапазону та чергуванням тональних рівнів висхідних тонів: «*I have 'nothing to offer § but 'blood, | 'toil, | 'tears | and \sweat ||*» [6]. Як бачимо, спочатку мовець попереджає аудиторію, акцентуючи увагу на слові *nothing*, а потім вдається до тлумачення ситуації, виокремлюється кожен елемент переліку паузою та висхідним тоном.

Інша особливість мелодичного оформлення мовлення політика полягає в тому, що він привертає увагу слухачів до конкретного слова або словосполучення, вживаючи спадно-висхідний тон. Зазвичай цей тон актуалізується на словах, що несуть в собі певну негативну або позитивну конотацію або у межах вставних конструкцій: «...we see \remarkable signs ...»; «...and when \victorious nations ...»; «...and, \above all, the Norwegians...». Крім того, типовим для його мовлення є варіювання тонів саме в кінці промов, коли оратор переходить від фактів до закликів та до безпосереднього звернення до аудиторії.

Під час аналізу специфіки реалізації емпатичного наголосу у виступах Черчілля було встановлено, що він вживається, переважно, для підкреслення заперечення, кількості та певної оцінки, як наприклад, у словах *large, every, much, prime, great, no*. На додачу до цього, мовець навмисно підвищує гучність свого голосу на модальних дієсловах, звертаючи увагу слухачів на їхнє значення. Емпатичний наголос безпосередньо впливає на ритмічну організацію промови, виокремлюючи емоційно-сміслові центри висловлення.

Окрім цього інтонаційного елемента, на ритмічну структуру промов впливають і паузи. Як зазначає О.А. Філатова, британському ораторському мовленню властива актуалізація значної кількості емпатичних пауз та пауз гезитації [4, с. 88], у той час, як О.М. Алексієвець звертає увагу на високу частотність логічних, синтагматичних (синтаксичних) та прагматичних пауз [2]. Цікавим фактом видається й те, що з трьох розглянутих політичних промов лише в одній («*Their finest hour*») оратор декілька разів вдавався до гезитаційних пауз, справляючи враження невизначеності:

«*The § disastrous military | events |, which have happened in France during the last fortnight, | have not come to me with any sense | of surprise*» [8].

Усі вище описані просодичні характеристики політичних промов Уінстона Черчілля супроводжуються помірним темпом, що є властивим для більшості англомовних публічних виступів.

Уважаємо, що, оскільки корпус текстів політичного дискурсу постійно поповнюється, а манера подачі промов кожного політика є індивідуальною, то подальші дослідження питання специфіки їхньої усної реалізації залишаються актуальними, зокрема з погляду встановлення характерних інтонаційних моделей промов британської політичної школи та виділення тих комплексів просодичних засобів, які сприяють передачі комунікативної настанови мовця.

Література

1. Алексієвець О.М. Історія та сучасність політичної лінгвістики / О.М. Алексієвець // Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / О. М. Алексієвець. – Тернопіль, 2012. – №9. – С. 248–255.
2. Алексієвець О.М. Роль просодії в реалізації точки зору в англомовному політичному дискурсі [Електронний ресурс] / О. М. Алексієвець. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Aprgf/2012_1/Oksana_Aleksiiievets.pdf.
3. Калита А.А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання: [монографія] / А. А. Калита. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
4. Филатова Е.А. Лексико-стилистические и фонетические средства организации англоязычного политического дискурса (На материале речей британских и американских политиков) : дис. канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "германские языки" / Филатова Е. А. – Иваново, 2004. – 197 с.
5. Sir Winston Churchill. 'House of Many Mansions' speech – 20 January 1940 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=o1vdssG9QBo>.
6. Winston Churchill. Blood, Toil, Tears and Sweat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finesthour/blood-toil-tears-and-sweat>.
7. Winston Churchill. Blood, Toil, Tears and Sweat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=8TlkNdcDck>.
8. Winston Churchill. Their Finest Hour [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/122-their-finest-hour>.
9. Winston Churchill. Their Finest Hour Speech. – Complete [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=jB5wZtV1MWM>.
10. Winston Churchill. The War Situation: House of Many Mansions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/thewar-situation-house-of-many-mansions>.